

האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

בתי מחוקקים במדינות דמוקרטיות: הכנסת במבט השוואתי -
56828

תאריך עדכון אחרון 28-08-2018

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 4

תואר: מוסמך

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: מדע המדינה

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: שנתי

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): פרופ' ראובן חזן

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: Reuven.Hazan@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: בתיאום

תאור כללי של הקורס:

קורס זה בוחן בתי מחוקקים דמוקרטיים ומשווה ביניהם, תוך השמת דגש מיוחד על בית המחוקקים הישראלי. הקורס מציג בפני הסטודנטים את מושגי היסוד, התיאוריות והמודלים הנחוצים כדי להבין את המבנה, הפעילות הארגונית והתפקוד של בתי מחוקקים במדינות דמוקרטיות, ומקנה לסטודנטים את הכלים המתודולוגיים לביצוע מחקרים בתחום. מדי סמסטר יתקיימו מספר פגישות במשכן הכנסת. מטרת המפגשים הללו היא לאפשר לסטודנטים היכרות מקרוב עם עבודת בית המחוקקים בישראל: בחינת תהליך החקיקה, היכרות עם גורמים משפיעים בכנסת, השתתפות בפעילות בוועדות, תפקוד הסיעות המפלגתיות, מפגשים עם חברי כנסת, אנשי תקשורת, יועצים משפטיים ובעלי תפקידים נוספים.

מטרות הקורס:

להכיר לסטודנטים את מונחי היסוד, המושגים, התיאוריות והטיעונים בהם משתמשים לצרכי ניתוח פוליטי של בתי מחוקקים דמוקרטיים. להקנות את הכלים המעשיים לערוך ניתוח השוואתי, רב-מדיני, של ההבדלים המשפיעים על תפקודם והתנהגותם של בתי מחוקקים במדינות דמוקרטיות. לחשוף את הסטודנטים למגוון של בתי מחוקקים דמוקרטיים עכשוויים. לאפשר היכרות מקרוב של המבנה, התפקוד וההתנהגות של בית המחוקקים בישראל.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

1. לזהות את המושגים והתיאוריות המרכזיות הקיימות בתחום ניתוח בתי מחוקקים דמוקרטיים
2. להשוות בין בתי מחוקקים שונים ברחבי העולם על בסיס מאפיינים בספרות האקדמית
3. לסקור את הגורמים השונים המשפיעים על תפקודם והתנהלותם של בתי מחוקקים במדינות דמוקרטיות
4. לאתר מידע השוואתי ראשוני לצרכי מחקר אמפירי מאתרים של פרלמנטים בעולם ובמיוחד מאתר הכנסת
5. לנתח ולאפיין באופן השוואתי את נקודות החוזק והחולשה של בתי מחוקקים בעולם ושל בית המחוקקים הישראלי

דרישות נוכחות (%) :
100

שיטת ההוראה בקורס: הרצאות פרונטליות, מפגשים בכנסת מידי מספר שבועות.

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:
1. מבוא

- 2.חקר בתי מחוקקים
- 3.תהליך החקיקה
- 4.יחסים בין הרשות המחוקקת לרשות המבצעת
- 5.ועדות
- 6.אופוזיציה
- 7.הגדרות וכלים של תפקיד הפיקוח
- 8.ביקמרליזם
- 9.תפקוד, תפקיד והתנהגות
- 10.גיוס מחוקקים, בחירות מקדימות ובחירות כלליות
- 11.סיעות, מפלגות ומשמעת
- 12.שקיעת בתי מחוקקים?

חומר חובה לקריאה:

1. מבוא

Mahler, Gregory S. 2008. Chapter 4: "Legislatures and Legislative Structures". In *Comparative Politics: An Institutional and Cross-National Approach*, by G.S. Mahler. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall, pp. 73-103.

תפקידי הפרלמנט וסמכויותיו. (2011). נייר עבודה פנימי במסגרת הפורום לתיקון שיטת השלטון בישראל. ירושלים: המכון הישראלי לדמוקרטיה.

2.חקר בתי מחוקקים

Martin, Shane, Thomas Saalfeld and Kaare W. Strøm. 2014. "Introduction". In *The Oxford Handbook of Legislative Studies*, edited by S. Martin, T. Saalfeld and K.W. Strøm. Oxford: Oxford University Press, pp. 1-11.

Mezey, Michael L. 1979. "Chapter 2: Classifying Legislatures". In *Comparative Legislatures*, by M. L. Mezey. Durham, NC: Duke University Press, pp. 21-44.

3. תהליך החקיקה

Rasch, Bjørn Erik. 2000. "Parliamentary Floor Voting Procedures and Agenda Setting in Europe". *Legislative Studies Quarterly*, Vol. 25, #1, pp. 3-23.

פרידברג, חן. 2013. "הכנסת כגוף מחוקק: דיאגנוזה והמלצות." בתוך: רהט, גדעון, שלומית ברנע, חן פרידברג ועופר קניג (עורכים). תיקון שיטת הממשל בישראל. ירושלים: המכון הישראלי לדמוקרטיה, עמ' 560-577.

4. יחסים בין הרשות המחוקקת והרשות המבצעת

King, Anthony. 1976. "Modes of Executive-Legislative Relations". *Legislative Studies Quarterly*, Vol. 1, #1, pp. 11-36.

קניג, עופר וחן פרידברג. 2013. "האם הכנסת מפזרת את עצמה לדעת?". פוליטיקה, 22: 27-50.

5. ועדות

Strøm, Kaare. 1998. "Parliamentary Committees in European Democracies". *Journal of Legislative Studies*, Vol. 4, #1, pp. 21-59.

Hazan, Reuven Y. 2001. "Chapter 5: Committees in the Israeli Knesset". In *Reforming Parliamentary Committees: Israel in Comparative Perspective*, by R.Y.

Hazan. Columbus, OH: Ohio State University Press, pp. 47-76.

6. אופוזיציה

Dahl, Robert A. 1966. "Chapter 11: Patterns of Opposition". In *Political Oppositions in Western Democracies*, edited by R. A. Dahl. New Haven, CT: Yale University Press, pp. 332-347.

טוטנאור, אור. 2014. "האופוזיציה הפרלמנטרית בישראל במבט השוואתי", פוליטיקה, 23: 73-104.

7. הגדרות וכלים של תפקיד הפיקוח

פרידברג, חן וראובן חזן. 2009. "פרק ראשון: תפקיד הפיקוח של הרשות המחוקקת על הרשות המבצעת: רקע, מסגרת, היקף וכלים". בתוך פיקוח הכנסת על הממשלה: תמונת מצב והצעה לרפורמה, מאת ח. פרידברג ור. חזן. ירושלים: המכון הישראלי לדמוקרטיה, עמ' 21-56.

פרידברג, חן. 2013. "הכנסת כגוף מפקח: דיאגנוזה והמלצות". בתוך: רהט, גדעון, שלומית ברנע, חן פרידברג ועופר קניג (עורכים). תיקון שיטת הממשל בישראל. ירושלים: המכון הישראלי לדמוקרטיה, עמ' 578-605.

8. ביקמריזם

Coakley, John. 2014. "The Strange Revival of Bicameralism". *Journal of Legislative Studies*, Vol. 20, #4, pp. 542-572.

נייר רקע: בית מחוקקים נוסף לישראל. 2008. נייר עבודה במסגרת המועצה הציבורית לחוקה. ירושלים: המכון הישראלי לדמוקרטיה.

9. תפקוד, תפקיד והתנהגות

Searing, Donald. 1995. "Backbench and Leadership Roles in the House of Commons". *Parliamentary Affairs*, Vol. 48, #3, pp. 418-437.

חזן, נעמי. 2012. "אחריותם הציבורית של חברי הכנסת בישראל", בתוך: ר. כהן-אלמגור, א. ארבל גנץ ו-א. כשר (עורכים). אחריות ציבורית בישראל, תל אביב: הקיבוץ המאוחד, עמ' 193-217.

10. גיוס מחוקקים, בחירות מקדימות ובחירות כלליות

חזן, ראובן. 2006. "בחירת מועמדים". נערך ע"י ג. רהט, בחירת מועמדים בישראל: המצוי והרצוי. תל אביב: מרכז ספיר, עמ' 13-35.

Mahler, Gregory S. 1981. "Chapter 6: The Recruitment of Members of Knesset." In *The Knesset: Parliament in the Israeli Political System* by G.S. Mahler. Rutherford, NJ: Fairleigh Dickinson University Press, pp. 138-159.

11. סיעות, מפלגות ומשמעת

Bowler, Shaun, David M. Farrell and Richard S. Katz. 1999. "Party Cohesion, Party Discipline, and Parliaments". In *Party Discipline and Parliamentary Government*, edited by S. Bowler, D. M. Farrell and R. S. Katz. Columbus, OH: Ohio State University Press, pp. 3-22.

איצקוביץ'-מלכה, רעות ואסף שפירא. 2013. "המפלגות בזירה הפרלמנטרית: לכידות סיעתית". בתוך: רהט, גדעון, שלומית ברנע, חן פרידברג ועופר קניג (עורכים). תיקון שיטת הממשל בישראל. ירושלים: המכון הישראלי לדמוקרטיה, עמ' 251-273.

12. שקיעת בתי מחוקקים?

Bryce, James. 1971 [1921]. "The Decline of Legislatures". In *Modern Parliaments*,

edited by G. Loewenberg. Chicago, IL: Aldine Atherton, pp. 21-32.
Chazan, Naomi. 2005. "The Knesset". Israel Affairs, Vol. 11, #2, pp. 392-416.

חומר לקריאה נוספת:

יש לעיין באתר הקורס במערכת המודל.

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 0 %
הרצאה 0 %
השתתפות 20 %
הגשת עבודה 0 %
הגשת תרגילים 40 %
הגשת דו"חות 0 %
פרויקט מחקר 40 %
בחנים 0 %
אחר 0 %

מידע נוסף / הערות:

- הסילבוס בהתהוות והינו זמני בלבד, ולכן נוסח זה אינו קובע. הסילבוס הסופי יועלה רק לקראת פתיחת שנת הלימודים ונמצא באתר הקורס.
- עבור מי שלוקח את הקורס כשיעור (4 נ"ז) מבנה הציון יהיה כדלקמן: ממוצע הציונים בארבע מטלות שוטפות - 40% מהציון; עבודה מסכמת - 40% מהציון; נוכחות והשתתפות - 20% מהציון.
- עבור מי שלוקח את הקורס כסמינר (8 נ"ז) מבנה הציון יהיה כדלקמן: עבור 4 הנקודות של השיעור יחושב הציון כך - ממוצע הציונים בארבע מטלות שוטפות - 80% מהציון; נוכחות והשתתפות - 20% מהציון. עבור 4 הנקודות הנוספות יחושב הציון בעבודת הסמינר כ- 100% מהציון.
- לפירוט מלא של חומרי הקריאה בקורס, כולל קריאת החובה והרשות יש לבקר באתר הקורס במערכת המודל.
- במהלך הקורס יכול המרצה, במסגרת שיקול דעתו האקדמי, להחליט על שינויים בתכנית הקורס, לרבות שינוי המטלות המפורטות בסילבוס או הוספת מטלות.